

PROJEKAT FINANSIRA
EUROPSKA UNIJA

<http://www.fondacija-cure.org>

Foundation for Women's Empowerment
Bosnia and Herzegovina
Fondacija za osnaživanje žena
Bosna i Hercegovina

PROJEKAT IMPLEMENTIRAJU
FONDACIJA CURE I FONDACIJA ZA OSNAŽIVANJE ŽENA

AKCIIONI PLAN – AGENDA POTREBA ŽENA SA POSEBNIM FOKUSOM NA MANJINSKE I MARGINALIZOVANE GRUPE U OPŠTINI KONJIC

KREIRALA: DENIJA HIDIĆ, FONDACIJA CURE

Oktobar 2020. godine

Informacije o projektu “Ženska prava - Agenda za pozitivne promjene”

Dvogodišnjim projektom “Ženska prava - Agenda za pozitivne promjene” u BiH, koji finansira Evropska unija u sklopu Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava u Bosni i Hercegovini, a realizuje Fondacija CURE (CURE) i Fondacija za osnaživanje žena (FWE), namjeravamo doprinijeti promociji i poštivanju ženskih prava, te doprinjeti iskorjenjivanju diskriminacije žena sa posebnim fokusom na marginalizovane i manjinske grupe žena u deset (10) opština. Projekat predstavlja izvanrednu priliku za pokretanje mehanizama u nastavku praktičnog rada oko ljudskih prava žena pripadnica manjinskih i marginaliziranih grupa, kroz organizaciju zajedničkih treninga, implementaciju uporedivih aktivnosti i razmjenu dobre prakse među akterima i zainteresiranim stranama.

Ciljevi projekta su direktni doprinos u promociji poštivanja ženskih ljudskih prava, i povećanje društveno-ekonomске inkluzije žena i djevojčica pripadnica manjinskih i marginaliziranih grupa, kroz jačanje njihovih kapaciteta i kreiranje konkretnih akcija za borbu protiv diskriminacije, rasizma i ksenofobije, te rješavanje pitanja njihovih ljudskih prava u BiH.

Projekt ima integrisani pristup u cilju rješavanja problema marginalizacije, isključenosti i diskriminacije žena pripadnica manjinskih i marginaliziranih grupa u Bosni i Hercegovini (BiH) koje se suočavaju s nepovoljnim položajem i koje su izložene siromaštvu, diskriminaciji i predrasudama i u velikoj mjeri su isključene iz procesa donošenja odluka na različitim nivoima.

UVODNI KONTEKST

Općina Konjic je jedna od 9 općina Hercegovačko-neretvanskog kantona. Geoprometni položaj Općine je izuzetno povoljan. Smještena je na glavnom postojećem i planiranom, putnom i željezničkom pravcu Sarajevo-Mostar, i ima značajnu ulogu u transportnom sistemu Bosne i Hercegovine, ali i u široj međudržavnoj regiji.¹ Prema rezultatima popisa iz 2013. godine, ukupan broj stanovnika u općini Konjic iznosi 26.381, a kada je riječ o rodnoj strukturi stanovništva, udio žena u ukupnom broju stanovnika općine Konjic nešto je veći (50.7% žena i 49.3% muškaraca).² Zaključno sa avgustom 2020. godine, u općini Konjic bilo je 3.987 nezaposlenih osoba, a od tog broja 2.135 su bile žene.³

Postoje višestruki problemi s kojima se suočavaju žene u općini Konjic, prije svega nezaposlenost i siromaštvo. Najviše su pogodene nezaposlene mlađe žene, žene koje su izgubile posao bez sticanja uslova za penziju ili neke socijalne naknade, majke djece sa posebnim potrebama, žene sa zdravstvenim problemima, sa ili bez zdravstvenog osiguranja. Drugi efekat lošeg socio-ekonomskog statusa je povećanje broja porodičnih sporova i nasilja u porodici, gdje ne postoji drugi način da se adekvatno reagira, zbog nedostatka sigurnih kuća ili drugih načina smještanja ugroženih žena i njihove djece, osim da ih se uputi policiji i socijalnoj službi.⁴

Marginalizirane žene imaju poteškoća u pronalaženju posla u općini Konjic. One uglavnom imaju vrlo male šanse da budu zaposlene bilo u javnom ili u privatnom sektoru - suočavaju se sa nepotizmom, predrasudama, stereotipima, nepovjerenjem, mobingom. Nema prioriteta u zapošljavanju žena, kako prema socijalnim, tako ni prema stručnim kriterijima. Ako žena ima invaliditet, ona se suočava sa fizičkim barijerama jer nema lifta u zgradu ili nema pristupa za invalide na ulazu u zgradu. Međutim, uloženi su napor i inicijative u uključivanju marginaliziranih žena u projekte kojima je cilj povećanje njihove zapošljivosti u općini Konjic. Programi Federalnog zavoda za zapošljavanje koji se provode kroz kantonalne zavode uključuju posebne mjere koje se odnose isključivo na zapošljavanje žena.⁵ Cilj ovih mjeri je olakšati integraciju nezaposlenih žena na tržište rada i spriječiti dugotrajnu nezaposlenost i doprinijeti povećanju stope zaposlenosti žena. Pravo na učešće imaju sve žene bez obzira na njihovu starost i stručne kvalifikacije i ako su registrirane na birou za zapošljavanje. Što se tiče projekata namijenjenih isključivo marginaliziranim ženama, Agencija za ekonomski razvoj "Prvi korak", u saradnji sa USAID-om i općinom Konjic, u 2017. godini provela je projekt za marginalizirane grupe žena. Projekat je finansirao nabavku potrebnih sredstava radi pokretanja vlastitog biznisa za 10 žena, a projekti su podržani mjerama Federalnog zavoda za zapošljavanje "Start-up 2017". Osim toga, dobra saradnja između općine Konjic, Zavoda za zapošljavanje

¹ Strategija razvoja opštine Konjic 2018.-2027. godina <https://www.konjic.ba/ba/e-obrasci/znacajni-dokumenti.html> (strateški dokumenti, dostupna na dan 06.10.2020. godine)

² Pozicija, uključenost i prava žena koje pripadaju manjinskim i marginaliziranim grupama u Bosni i Hercegovini; autorice Aida Malkić i Emina Bošnjak URL: http://www.fondacijacure.org/files/Emina%20i%20Aida_A5_BOS%203.pdf (istraživanje dostupno na datum 06.10.2020. godine)

³ Informacija obezbjeđena od strane direktorice Zavoda za zapošljavanje

⁴ Informacija obezbjeđena od predstavnica Udruženja „Žena za ženu“

⁵ Ovo se odnosi na program sufinansiranja samozapošljavanja Start up mjera – „Poduzetništvo za žene“, kao i mjeru sufinansiranja zapošljavanja za poslodavce, mjeru „Zapošljavanje žena“

Konjic i Agencije za ekonomski razvoj "Prvi korak" rezultira pružanjem podrške svim zainteresovanim ženama i pruža maksimalnu pomoć u implementaciji projekta. Stoga, oni smatraju da sve zainteresirane žene dobivaju pravovremene informacije o svim projektima, bilo da je riječ o općinskim ili federalnim projektima, te da im se pruža najveća moguća pomoć pri realizaciji.

Općina Konjic takođe, kroz svoj akcioni plan zapošljavanja, pruža podršku marginaliziranim grupama žena.⁶ Zajedno s Agencijom za ekonomski razvoj općine Konjic i u saradnji sa ženskom organizacijom "Žena za ženu" Konjic radila je na projektima vezanim za marginalizirane grupe žena u prethodnom periodu i trenutno se pregovara u vezi realizacije još dva projekta. Projekat "Osnaživanje položaja žena kroz podršku ženskom poduzetništvu u općini Konjic" će se provoditi u periodu od maja 2019. do decembra 2020. godine. Cilj projekta je jačanje kapaciteta ženskog poduzetništva kako bi se ženama omogućilo da ravnopravnije učestvuju u društvu i kako bi se omogućila inkubacija nezavisnih ženskih biznisa i samozapošljavanje žena u ciljanim sektorima - sektoru proizvodnje hrane, usluga, obrta i turizma.⁷ Ovo pokazuje da općinska uprava, u određenoj mjeri, prepoznaje potrebe ove marginalizirane grupe i traži savjete od ženskih organizacija pri razvijanju aktivnosti namijenjenih poboljšanju položaja marginaliziranih žena. Općinske vlasti su takođe pružile neophodnu pomoć i informacije potrebne za realizaciju aktivnosti i projekata udruženja, te im obezbjedili kancelarijski prostor bez ikakvih naknada.

U općini Konjic uspostavljen je tijelo za rodnu ravnopravnost - Komisija za ravnopravnost spolova općine Konjic. Međutim, nije dostupno mnogo podataka o radu same Komisije ili učestalosti njihovih zasjedanja. Isto se može potvrditi i za lokalni gender akcioni plan jer nema dostupnih podataka koji bi potvrdili da je takav dokument izrađen ili da se, eventualno, već implementira.

Pristup obrazovanju ograničen je za žene koje pripadaju marginaliziranim i manjinskim grupama. Iako ne postoje precizni podaci, evidentno je da, zbog siromaštva stanovništva, već postoji kritičan broj ženske djece koja nemaju mogućnost školovanja nakon osnovnog obrazovanja. Takođe, marginalizirane žene se suočavaju sa fizičkim i psihološkim problemima u obrazovanju. Fizički problem je u tome što u školama nema pristupa za osobe sa invaliditetom - samo nekoliko škola ima rješenja za pristup osoba sa invaliditetom, dok većina nema niti ova rješenja. Što se tiče psiholoških problema, teret brige pada na žene i devojčice zbog činjenice da nastavni kadar ne sarađuje sa socijalnim službama u rješavanju slučajeva nasilja i zanemarivanja (što je često proizvod nasilja u porodici), a u slučajevima kada dođe do delinkventnog ponašanja, žene se smatraju isključivo odgovornim za delinkventnu djecu. Nedostatak infrastrukture često čini obrazovanje suštinski nedostupnim mladim ženama iz ruralnih područja. Nekada završavanje srednjih škola u ovim situacijama zavisi od dobre volje članova šire porodice koja živi u obližnjem gradu koji ima srednju školu. Na primjer, kroz desk analizu i dubinske intervjuje, ovaj problem je identifikovan u Glavatičevu koje je udaljeno oko 30 km od Konjica.⁸ Univerzitetsko obrazovanje ne samo u Glavatičevu, nego i u nekim drugim sredinama, suštinski je

⁶ Lokalni akcioni plan zapošljavanje za period 2016.-2018. godine <https://www.konjic.ba/ba/component/phocadownload/category/31-strategije.html> (dostupno na dan 06.10.2020. godine)

⁷ Pozicija, uključenost i prava žena koje pripadaju manjinskim i marginaliziranim grupama u Bosni i Hercegovini; autorice Aida Malkić i Emina Bošnjak URL: http://www.fondacijacure.org/files/Emina%20i%20Aida_A5_BOS%203.pdf (istraživanje dostupno na datum 06.10.2020. godine)

⁸ Aktivizmi s marginom: Procjena kapaciteta deset odabranih ženskih organizacija; autorice doc. dr. Amila Ždralović i prof. dr. Zlatiborka Popov Momčinović URL: http://www.fondacijacure.org/files/Zlatiborka%20i%20Amila_BHS_A5%20prelom%203.pdf (dostupno na dan 06.10.2020. godine)

nedostupno djevojkama. One djevojke, ne samo iz Glavatićeva, nego i iz nekih drugih zajednica, koje dobiju priliku da odu u neki veći grad na studije, u svoju lokalnu zajednicu se nakon završetka studija ne vraćaju, jer im njihova zajednica ne nudi nikakvu perspektivu za dalju budućnost. U slučaju kada žene koje pripadaju marginaliziranim i manjinskim grupama žele da nastave obrazovanje, to je gotovo nemoguće. Žene koje su, zbog različitih razloga, ostale bez osnovnog i srednjeg obrazovanja suočene su sa visokim cijenama za polaganje eksternih ispita za osnovne i srednje škole. Osim toga, ne mogu naći kvalitetno obrazovanje koje si mogu priuštiti.

Pristup socijalnoj zaštiti takođe je otežan, bilo zbog pristupa ustanovi i informacijama ili zbog problema sa prevozom.⁹ Međutim, predstavnici ustanove Centar za socijalni rad smatraju da su njihove usluge dostupne, u mjeri u kojoj je to zakonima omogućeno, marginaliziranim ženama. Oni uglavnom pružaju podršku ženama koje nisu riješile svoj socioekonomski status i onima koje prolaze kroz proces medijacije prije razvoda. Stoga, smatraju da je ekonomsko osnaživanje i rad sa multidisciplinarnim timom od najvećeg značaja za ovu grupu.

Najčešći problem u oblasti zdravstvene zaštite vezuje se za socioekonomска pitanja i nedostatak znanja o tome kako regulirati zdravstveno osiguranje. Postoji mnogo nezaposlenih ili zaposlenih žena koje nemaju zdravstveno osiguranje zbog nereguliranja zdravstvenih doprinosova od strane poslodavaca. Zdravstvena ustanova radi zajedno sa Zavodom za zdravstveno osiguranje u Konjicu i Centrom za socijalni rad na rješavanju ovih pitanja. Općina Konjic je najveće prostorno područje u BiH, te postoje područja u kojima žene, zbog udaljenosti, teško mogu ići na redovne liječničke preglede u Konjicu. Zbog očiglednog povećanja broja žena kojima je dijagnosticirana maligna bolest ženskih reproduktivnih organa i dojki, mobilna mamografija i godišnji sistematski pregled žena u svakom naseljenom mjestu u općini Konjic trebaju biti uvedeni kao dio redovne zdravstvene zaštite. Onkoloski pacijenti putuju preko 100 km kako bi primili terapije, i to se finansira iz ličnih sredstava (vlastiti prijevoz, redovne autobusne linije), uz izdvajanje velikih količina novca. Kada se radi o teškim i rijetkim bolestima za koje su lijekovi najskuplji, često se događa da ti lijekovi nisu na esencijalnoj listi i gotovo je nemoguće osigurati sredstva za njihovu nabavku. S druge strane, predstavnici zdravstvene ustanove navode da, s obzirom na postojanje ambulantnih kola i medicinskih radnika zaposlenih u njihovoj ustanovi, smatraju da je zdravstvena zaštita dostupna svim stanovnicima. Zdravstvena ustanova organizirala je, prema njihovom mišljenju, dobru pokrivenost u gradskom području i mnogo bolju u ruralnom području. Putem medicinskih tehničara na terenu informirani su o problemima ljudi iz područja koje "pokrivaju", a ovisno o njihovim kapacitetima rješavaju uočene probleme. Najčešći problem koji se javlja kod mlađih žena je psihološke prirode, te stoga dolaze u Centar za mentalno zdravlje gdje mogu potražiti pomoć od psihijatra i psihologa. Takođe, organizirana je i psihoterapija u prostorijama Centra za grupu žena sa različitim životnim iskustvima, koju vodi obučeni medicinski tehničar.

Od februara ove godine Bosna i Hercegovina je, kao i cijeli svijet, suočena sa **pandemijom COVID-19**. Kao odgovor na pandemiju, vlasti u BiH su uvele niz restriktivnih mjera od kojih su one najdrastičnije trajale dva mjeseca, od sredine marta do sredine maja. U tom periodu je bilo ograničavanje kretanja i okupljanja, policijski sat a prekinuta je i većina društveno-ekonomskih aktivnosti. Mjere su se postepeno počele ublažavati što je dovelo do rasta broja zaraženih tako da je u junu 2020. godine registrovan veći broj zaraženih nego u prva dva mjeseca pandemije. Pandemija COVID-19, kao najveća zdravstvena prijetnja modernog doba, negativno je uticala i na sve ostale sfere života. Nezaobilazni ekonomski pad i kriza uzrokovaće dodatno povećanje siromaštva i nezaposlenosti što će

⁹ Javni prijevoz nije prilagođen potrebama žena sa invaliditetom, niti postoje, na primjer, posebne tarife pri korištenju taksi prevoza za žene koje žive u ruralnim područjima, za penzionerke, trudnice i sl.

najteže pogoditi najugroženije kategorije društva, uključujući one diskriminirane i na marginama društva. Očekuje se pad bruto društvenog proizvoda od 10% što je za i onako slabu BH ekonomiju i standard izuzetno veliki udar. Sve ovo predstavlja dodatnu prijetnju i za one sektore društva koje su i do sada bile zanemarivane ili u nepovoljnijem položaju, kao što su kultura, obrazovanje, civilni sektor i aktivistički rad. Bosnu i Hercegovinu, kao i ostatak svijeta, očekuje dugi put oporavka jednom kada se prevladaju trenutni izazovi i prijetnje uzrokovane pandemijom COVID-19.

Zaključak i identificirane potrebe: Sve navedeno govori da je najveće područje u okviru kojeg treba intervenirati u vezi s ispunjavanjem potreba marginaliziranih žena zapošljavanje, nakon čega slijedi pristup zdravstvenim uslugama. Stoga je potrebno poduzeti sljedeće korake:

- iako je bilo napora u ovom pravcu, potrebno je povećati napore u razvijanju programa za ekonomsko osnaživanje žena koje pripadaju marginaliziranim i manjinskim grupama. Potrebno je implementirati dodatni broj obrazovnih aktivnosti, treninga i seminara;
- povećati napore u pomaganju i podizanju svijesti o većoj brizi za zdravlje žena nakon alarmantnih podataka o porastu raka dojke i raka ženskih reproduktivnih organa. To se može učiniti kroz organiziranje specifičnih zdravstvenih usluga kao što je, na primjer, godišnji zdravstveni pregled za žene;
- uložiti napore u rješavanje pitanja zdravstvenog osiguranja kroz razvoj politika i rješenja uz učešće više relevantnih aktera;
- pružiti veću psihološku pomoć ženama žrtvama porodičnog nasilja;
- osigurati sigurnije uslove za žene u porodicama s više djece.

PREDSTAVLJANJE PROBLEMA OPŠTINE KONJIC

1. **ZDRAVSTVENI SISTEM** s fokusom na dostupnost specijalističkih pregleda i to doktora/ica endokrinologa/inja i dijabetologa/ica.
2. **NASILJE U PORODICI** s fokusom na prevenciju nasilja u porodici kroz razne edukativne programe i kampanje podizanja svijesti, te kreiranje multisektorske grupe u borbi protiv nasilja u porodici
3. **EKONOMSKA PRAVA ŽENA** s fokusom na zapošljavanje žena, osobito žena pripadnica marginalizovanih grupa, povratnica, izbjeglica, žena koje su preživjele nasilje te rad na društvenom preduzetništvu.
4. **POLITIČKA I JAVNI ŽIVOT ŽENA U OPŠTINI KONJIC** kroz podizanje svijesti o važnosti ženskog političkog angažmana
5. **MARGINALIZOVANE ŽENE I SOCIJALNA POLITIKA** s fokusom na dostupnost i pristup institucijama osobama sa invaliditetom

Na fokus grupi učestovali/e su predstavnici/e institucija: Opština Konjic, RTV Konjic, Policijska stanica Konjic, JU Centar za socijalni rad, Zavod za zapošljavanje Konjic, Agencija za ekonomski razvoj „Prvi korak“ Konjic, JU Dom zdravlja Konjic, Vijeće mladih općine Konjic, Komisija za ravnopravnost spolova općine Konjic.

Učesnici/e fokus grupe opštine Konjic koja je održana 30.10.2020. godine prepoznali/e su od niza problema pet ključnih s kojima se suočavaju građani/ke s posebnim osvrtom na žene u navednoj opštini.

U nastavku tabelarni prikaz šireg konteksta koji je predstavljen kroz oblasti kao što su zdravstvo, nasilje u porodici, ekomska prava žena, politički i javni život žena, i marginalizovane žene i socijalna politika s jasno definisanim mjerama i indikatorima za provođenje aktivnosti.

1. OBLAST – ZDRAVSTVO				
1.1. MJERA	ROK	ODGOVORNA INSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Preventivni specijalistički pregledi za građane/ke s fokusom na seksualno reproduktivno zdravlje. Nabavka pokretnog mamografa za potrebe doma zdravlja Konjic te za specijalističke preglede u ruralnim dijelovima opštine Konjic	2020. – 2023. godina (oktobar za žene, novembar za muškarce)	Dom zdravlja Konjic Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi Hercegovačko neretvanskog kantona	*Organizovani Specijalistički pregledi za žene i muškarce te terenski pregledi u ruralnim područjima na godišnjem nivou u cilju prevencije oboljenja (pokretni mamograf, ljekarski timovi u ruralnim područjima...)	Donatori/ke Osigurna sredstva za preventivne specijalističke preglede kroz programe Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Hercegbosanske županije
1.2. MJERA	ROK	ODGOVORNA INSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Uvođenje stalnih specijalističkih pregleda s posebnim fokusom na doktora/icu dijabetologa i endokrinologa, te savjetovalište za osobe oboljele od diatebesa melitusa.	2020.-2023.	Dom zdravlja Konjic (primarna i sekundarna zdravstvena zaštita) Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi Hercegovačko neretvanskog kantona	*Organizovani endokrinološki i dijabetološki specijalistički pregledi te otvoreno savjetovalište za osobe oboljele od diabetesa melitusa.	Opština Konjic Dom zdravlja Konjic Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Hercegbosanske županije
1.3. MJERA	ROK	ODGOVORNA INSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Potpisati protokol o pokrivanju putnih troškova za pacijente/ice koji/e se liječe van Konjica sa posebnim fokusom na onkološke pacijente	do kraja 2021. godine	Opština Konjic Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Hercegbosanske županije Zavod za zapošljavanje Centar za socijalni rad	Potpisan protokol o pokrivanju putnih troškova za pacijente/ice sa područja opštine Konjic koji/e se liječe na području Hercegovačko neretvanskog	Opština Konjic Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Hercegbosanske županije Zavod za zapošljavanje Centar za socijalni rad

		Dom zdravlja Konjic	kantona i/ili u drugim općinama/gradovima u BiH	Dom zdravlja Konjic
2. OBLAST – NASILJE U PORODICI				
2.1 MJERA	ROK	ODGOVORNA INSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJE	FINANSIJE
Kreiranje multisektorske grupe u borbi protiv nasilja u porodici – koja će kreirati Lokalni akcioni plan za prevenciju nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja 2021.-2023.	do kraja 2020. godine	Udruženje Žena za ženu Ministarstvo unutrašnjih poslova Hercegovačko neretvanskog kantona – Policijska stanica Konjic Predstavnici/e Općine Konjic Centar za socijalni rad Zavod za zapošljavanje Konjic	Usvojen Lokalni akcioni plan za prevenciju nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja	Općina Konjic Općinsko vijeće Institucije iz kojih dolaze predstavnici/e multisektorske grupe Donatori/ke Lokalna zajednica
2.2 MJERA	ROK	ODGOVORNA INSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJE	FINANSIJE
Kontinuirani rad na suzbijanju nasilja u obitelji i rodno zasnovanog nasilja u opštini Konjic	U kontinuitetu	Multisektorska grupa *Udruženje Žena za ženu Ministarstvo unutrašnjih poslova Hercegovačko neretvanskog kantona – Policijska stanica Konjic Predstavnici/e Općine Konjic Centar za socijalni rad Zavod za zapošljavanje Konjic	Edukacija šire javnosti o ovom problemu kroz razne aktivnosti za vrijeme kampanje 16 dana aktivizma u saradnji sa udruženjem Žena za ženu i multisektorskog grupom	Opština Konjic Lokalna zajednica Opštinsko vijeće Donatori/ke
3. OBLAST – EKONOMSKA PRAVA ŽENA				
3.1 MJERA	ROK	ODGOVORNA INSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Ekonomsko osnaživanje žena pripadnica marginalizovanih grupa kroz edukativne programe te pripreme za apliciranje na posao.	2021.	Agencija za ekonomski razvoj „Prvi korak“	Kreirana analiza ekonomskog položaja žena pripadnica marginalizovanih grupa. Žene na kraju 2021. godine imaju znanje kako i na koji način	Agencija za ekonomski razvoj „Prvi korak“ Opština Konjic Zavod za zapošljavanje Konjic

			popuniti apilaciju za posao (napisati biografiju, CV) *Više od 20% žena koje su prošle edukaciju su prekvalifikovane za rad (ispitano tržište deficitarnih zanimanja)	
3.2 MJERA	ROK	ODGOVORNA INSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Programi podrške ženama pripadnicama marginalizovanih grupa kroz institucionalnu podršku u procesima pokretanja biznisa i samozapošljavanja	do kraja 2020.	Udruženje „Žena za ženu“	Osigurana sredstva za pokretanje 24+ mala biznisa osobito za žene pripadnice marginalizovanih grupa	NODAS Opština Konjic

3.3 MJERA

ROK

ODGOVORNA INSTITUCIJA

INDIKATOR PROVOĐENJA

FINANSIJE

Potpisivanje memoranduma o saradnji sa udruženjem poslodavaca opštine Konjic za zapošljavanje žena preživjelih porodično nasilje.

do kraja 2020.

Udruženja „Žena za ženu“ sa kompanijama u opštini Konjic i Udruženjem poslodavaca opštine Konjic
Centar za socijalni rad

Potpisan memorandum o saradnji sa udruženjem poslodavaca opštine Konjic za zapošljavanje žena preživjelih porodično nasilje. Do kraja godine na osnovu potписанog memoranduma 3 žene dobile posao u privatnim firmama.

*Volonterski angažman NVO udruženja i privatnih firmi

4. OBLAST - POLITIČKA I JAVNI ŽIVOT ŽENA U OPŠTINI KONJIC

4.1 MJERA

ROK

ODGOVORNA INSTITUCIJA

INDIKATOR PROVOĐENJA

FINANSIJE

Edukacija i osnaživanje žena za učešće u mjesnim odborima/zajednicama kao članice odbora i/ili predsjednice.

do kraja 2023. godine

Udruženje „Žena za ženu“
Vijeće mlađih opštine Konjic
Predstavnici/e opštine Konjic

Konitinuirane edukacije žena u mjesnim zajednicama opštine Konjic o uključivanje u politički i javni život u saradnji sa opštinom Konjic.

Donatori/ke
Opština Konjic

4.2 MJERA	ROK	ODGOVORNA INSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Osnaživanje žena za učešće u političkom životu u Opštini Konjic.	2020.-2022.	Udruženje „Žena za ženu“ Aktivi/Forumi žena političkih stranaka Vijeće mladih općine Aktivi/Forumi mladih političkih stranaka	Kontinuirane edukacije mlađih djevojaka i žena o političkoj participaciji i angažmanu u političkom životu u saradnji sa opština Konjic i udruženjem Žena za ženu	Donatori/ke Političke stranke Budžet opštine Konjic
5. OBLAST – MARGINALIZOVANE ŽENE I SOCIJALNA POLITIKA				
5.1. MJERA	ROK	ODGOVORNA INSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Pristup za osobe sa invaliditetom za javne institucije i obrazovne institucije.	2020.-2024.	Vlada Hercegovačko neretvanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Obrazovne institucije na području Konjica Opština Konjic Zavod za zapošljavanje JU Dom zdravlja Centar za socijalni rad	Mapirati koje obrazovne institucije imaju pristup osobama sa invaliditetom, a koje nemaju. Mapirati koje javne ustanove imaju pristup za osobe sa invaliditetom, a koje nemaju. Inicirati da se u budžet Opštine Konjic na godišnjem nivou planiraju sredstva za jednu rampu.	Vlada Hercegovačko neretvanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Obrazovne institucije na području Konjica Opština Konjic Zavod za zapošljavanje JU Dom zdravlja Centar za socijalni rad

Zagovarački plan Udruženja Žena za ženu sa ZAKLJUČCIMA i PREPORUKAMA

Udruženje Žena za ženu ima jako dobru saradnju kako s ostalim organizacijama tako i sa predstavnicima/cama vlasti što se pokazalo dobro u kontekstu mapiranja problema u ovoj lokalnoj zajednici. Sve ove prioritete oblasti koje su mapirane kao i problemi definisane su i u Strategiji razvoja Opštine Konjic 2018.-2027. godina.¹⁰ Aktivistkinje Fondacije CURE i Fondacije za osnaživanje žena će u narednom periodu pratiti/vršiti monitoring i pružiti podršku u procesima

¹⁰ Strategija razvoja opštine Konjic 2018.-2027. godina <https://www.konjic.ba/ba/e-obrasci/znacajni-dokumenti.html> (strateški dokumenti, dostupna na dan 06.10.2020. godine)

zagovaranja i lobiranja za poboljšanje položaja žena u Konjicu. Također, Udruženje Žena za ženu je aktivna članica Ženske mreže Bosne i Hercegovine i svakako jedna od preporuka jeste da se ovi problemi adresiraju i da se sve članice upoznaju sa problemima s kojima se susreću građani/ke Konjica.

1. Udruženje „Žena za ženu“ Konjic bi trebalo da se uključi u kreiranje multisektorske grupe u borbi protiv nasilja u porodici te da inicira kreiranje Lokalnog akcionog plana u borbi protiv nasilja u porodici. Preporuka je svakako da udruženje „Žena za ženu“ i nakon formiranja multisektorske grupe inicira kreiranje LAPa u borbi protiv nasilja u porodici. Promocija i kampanje za osvještavanje građana/ki Konjica o problemu rodno zasnovanog nasilja, te suzbijanje diskriminacije žene s fokusom na marginalizovane grupe žena
2. Multisektorska grupa u borbi protiv nasilja u porodici svakako treba inicirati da Centar za socijalni rad u slučajevima nasilja u porodici ne vrši proces pomirenja već da se službene zabilješke dostave od strane multisektorske grupe u procesima razvoda, te da se osoba koja je preživjela nasilje oslobođi dopadatnog stresa i straha. Svakako u ovaj proces je bitno uključiti i Centar za mentalno zdravlje i osobama koje proživljavaju i/ili su proživjele bilo koji oblik nasilja pružiti psihološku terapiju.
3. Strategija razvoja Opštine Konjic izrađena je 2018. godine i aktuelna do 2027. godine – preporuka je da Udruženje „Žena za ženu“ pozove Općinu Konjic na monitoring implementacije ove strategije te da se donesu koraci u kojem dijelu se nevladine organizacije iz Konjica mogu uključiti u implemenaciju strategije.
4. Jačanje političke participacije s posebnim fokusom na mlade kroz njihovo ohrabrvanje da budu aktivni/e u političkim promjenama u bosanskohercegovačkom društvu
5. U kontekstu ekonomskog osnaživanja žena pored educiranja i prekvalifikacija preporuka je da se kroz Javne programe Kantonalnog zavoda za zapošljavanje građani/ke Konjica informišu o programima sufinansiranja zapošljavanja te da se radi na jačanju programa (samo)zapošljavanja obzirom da su već provedene određene mjere u kontekstu zapošljavanja te da se izrađuje LAP zapošljavanja. Bitno je napomenuti uključenost lokalnih nevladinih organizacija te Agencije za razvoj „Prvi korak“ koja je i inicirana na prijedlog Opštine Konjic u realizaciju mjera zapošljavanja.
6. Usvajanje mjera iz oblasti zdravstvene zaštite, osiguravanje osnovnih ljudskih prava s fokusom na pravo na zdravlje.
7. Obzirom na veliki broj građana/ki koji imaju dijagnosticiran diabetes inicirati sastanak sa predstavnicima/cama Općine Konjic u svrhu aktiviranja udruženja te da se lobiraju sredstva iz općinskog budžeta za finansiranje udruženja diabetičara DIJABETES Konjic. Pored toga održati sastanak sa predstavnicima/cama JU Dom zdravlja Konjic i JU Opća bolnica Konjic povodom iniciranja redovnog savjetovališta u sklopu Doma zdravlja te organizovanja specijalističkih pregleda sa fokusom na doktora/icu endokrinologije i dijabetologa/dijabetologinju te nutricionistu/kinju.
8. Obzirom na dobru saradnju Udruženja Žena za ženu sa RTV Konjic organizovati tematsku emisiju u sklopu 16 dana aktivizma o rodno zasnovanom nasilju također, razmisliti i o tematskoj emisiji vezanoj za zdravstveni sistem s posebnim fokusom na diabetološko savjetovalište.

PROJEKAT FINANSIRA
EUROPSKA UNIJA

Foundation for Women's Empowerment
Bosnia and Herzegovina
Fondacija za osnaživanje žena
Bosna i Hercegovina

PROJEKAT IMPLEMENTIRAJU
FONDACIJA CURE I FONDACIJA ZA OSNAŽIVANJE ŽENA

“Ovaj akcioni plan je urađen uz finansijsku pomoć Europske unije. Sadržaj akcionog plana je isključiva odgovornost autorice Denije Hidić, i nužno ne predstavlja stanovište Europske unije.”